

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รับที่ ๘ 14065 กส
รับที่(แผนก) -
วันที่ 23 ส.ค. 2563 10-15

ที่ นร ๕๓๒๒/๒๐๖๓

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อม
๒๑ ถนนวิภาวดีรังสิต
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี ๒๕๖๓

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี
๒. รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี ๒๕๖๓ จำนวน ๑ ชุด
๓. รายการ QR Code

ตามที่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๖ (๔) กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ศึกษาและจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ และมาตรา ๑๑ (๔) กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เสนอรายงานเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศต่อคณะรัฐมนตรี และจัดให้มีการเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อสาธารณชนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายสุพัฒนพงษ์ พันธ์มีเชาว์) ในฐานะกำกับดูแลสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้วตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ในการนี้ สำนักงานฯ ขอเสนอรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี ๒๕๖๓ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ความเป็นมาของเรื่องที่จะเสนอ

สำนักงานฯ มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. ๒๕๔๓ ในการศึกษาและจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (White Paper) เป็นประจำทุกปี ซึ่งการจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นงานตามภารกิจที่ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ เพื่อเสนอรายงานดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ในการสะท้อนถึงสถานการณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านต่างๆ ในรอบปี ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๖ (๔) และมาตรา ๑๑ (๔)

๑.๒ มติคณะรัฐมนตรีหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

ไม่มี

๑.๓ ผลการดำเนินการที่ผ่านมา

สำนักงานฯ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นประจำทุกปี นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ เป็นต้นมา โดยมีการจัดพิมพ์รายงานฯ ปีละ ๑,๐๐๐ เล่ม เพื่อเผยแพร่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ประมาณ ๖๐๐ หน่วยงาน และเผยแพร่ต่อสาธารณชนผ่านเว็บไซต์สำนักงานฯ ซึ่งรายงานสถานการณ์ดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม หรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งเป็นการต่อยอดแนวคิดและพัฒนาองค์ความรู้สำหรับส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ ทั้งในด้านการจัดทำนโยบาย การกำหนดมาตรการการวางแผนธุรกิจ และใช้เป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ต่อไปในอนาคต

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๖ (๔) กำหนดให้สำนักงานฯ ศึกษาและจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ และมาตรา ๑๑ (๔) กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เสนอรายงานเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และจัดให้มีการเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อสาธารณชนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

ปกติ

๔. สำระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

๔.๑ โครงสร้างของรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี ๒๕๖๓

รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี ๒๕๖๓ สำนักงานฯ ได้ประมวลผลและจัดทำข้อมูลภายใต้นิยามใหม่ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๓ ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ สถานการณ์และตัวชี้วัดเชิงเศรษฐกิจของ MSME ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ MSME (GDP MSME) การค้าระหว่างประเทศของ MSME และ ดัชนีความเชื่อมั่นของ MSME

ส่วนที่ ๒ สถานการณ์เชิงโครงสร้างของ MSME ได้แก่ จำนวนและการจ้างงานของ MSME

ส่วนที่ ๓ สถานการณ์และประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ MSME ไทย ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) และมาตรการส่งเสริม MSME ให้สามารถเข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ผลการสำรวจข้อมูลวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อมปี ๒๕๖๒ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) กับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙)

๔.๒ สำระสำคัญของรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี ๒๕๖๓

รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี ๒๕๖๓ มีสำระสำคัญโดยสรุปดังนี้

(๑) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี ๒๕๖๒

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (GDP MSME) ปี ๒๕๖๒ มีมูลค่า ๕,๙๖๓,๑๕๖ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๕.๓ ต่อ GDP รวมทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ ๓๔.๖ โดยมีอัตราการขยายตัวเท่ากับร้อยละ ๓.๐ ชะลอตัวจากปีก่อนที่ขยายตัวร้อยละ ๕.๕ และเมื่อพิจารณามูลค่า GDP ตามขนาดวิสาหกิจ พบว่า วิสาหกิจรายย่อย (Micro) มีมูลค่า GDP เท่ากับ ๔,๙๖,๑๘๗ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๒.๙ วิสาหกิจขนาดย่อม (SE) มีมูลค่า GDP เท่ากับ ๒,๕๗๕,๔๔๓ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๕.๓ และวิสาหกิจขนาดกลาง (ME) มีมูลค่า GDP เท่ากับ ๒,๘๙๑,๕๒๖ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๗.๑ โดยมีอัตราการขยายตัวเท่ากับร้อยละ ๘.๖ ๐.๗ และ ๓.๙ ตามลำดับ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ GDP MSME ยังคงขยายตัวได้สูงมาจากการขยายตัวของอุปสงค์ภายในประเทศ ได้แก่ การบริโภคของภาครัฐและภาคเอกชน และรายรับจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่งผลให้ภาคการค้าและภาคการบริการยังคงเติบโตได้ในอัตราที่สูง

(๒) การค้าระหว่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี ๒๕๖๒

ในปี ๒๕๖๒ การส่งออกของ MSME มีมูลค่า ๑,๐๒๓,๗๑๒.๗ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๓.๔ ของมูลค่าการส่งออกของทั้งประเทศ ขยายตัวเล็กน้อยจากปี ๒๕๖๑ เท่ากับร้อยละ ๐.๘ ขณะที่การส่งออกในภาพรวมของประเทศปรับตัวลดลงร้อยละ ๕.๙ โดยเป็นมูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจรายย่อยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑.๓ วิสาหกิจขนาดย่อมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔.๐ และวิสาหกิจขนาดกลางคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘.๑ ขณะที่วิสาหกิจขนาดใหญ่และวิสาหกิจอื่นๆ มีมูลค่าการส่งออกคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘๖.๖

ด้านการนำเข้าของ MSME มีมูลค่า ๑,๒๗๙,๖๗๗.๐ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๗.๒ ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด ปรับตัวลดลงจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๒.๓ ขณะที่ภาพรวมของประเทศลดลงร้อยละ ๗.๘ โดยเป็นมูลค่าการนำเข้าของวิสาหกิจรายย่อยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑.๙ วิสาหกิจขนาดย่อมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕.๖ และวิสาหกิจขนาดกลางคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙.๗ สำหรับวิสาหกิจขนาดใหญ่และวิสาหกิจอื่นๆ มีมูลค่าการนำเข้าคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘๒.๘

(๓) ดัชนีความเชื่อมั่นของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี ๒๕๖๒

ความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการ SME (SMESI) ต่อการดำเนินธุรกิจในปี ๒๕๖๒ ค่อนข้างทรงตัวเมื่อเทียบกับปีก่อน โดยค่าเฉลี่ยดัชนี SMESI ในปี ๒๕๖๒ อยู่ที่ระดับ ๔๗.๕ เท่ากับค่าเฉลี่ยของปี ๒๕๖๑ และเมื่อจำแนกตามกลุ่มธุรกิจพบว่า ผู้ประกอบการ SME ภาคการค้า และภาคการบริการมีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ยในปี ๒๕๖๒ ลดลง ในขณะที่ผู้ประกอบการภาคการผลิตมีระดับความเชื่อมั่นสูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม ค่าเฉลี่ยของดัชนี SMESI ยังคงอยู่ต่ำกว่าค่าฐานที่ ๕๐ แสดงถึงความเชื่อมั่นที่ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงไตรมาสที่ ๒ ถึงไตรมาสที่ ๓ ของปี ๒๕๖๒ ซึ่ง SME ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโดยรวมที่มีสาเหตุหลักมาจากการชะลอตัวของภาคการส่งออกจากการต้องการของตลาดโลกลดลงในสินค้าส่งออกสำคัญบางกลุ่ม การย้ายฐานการผลิตของนักลงทุนต่างชาติ สงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐ รวมทั้งค่าเงินบาทโดยเฉลี่ยที่แข็งค่ากว่าประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาค อีกทั้งปัญหาล้างที่ส่งผลต่อภาคการเกษตรและรายได้ของเกษตรกร ทำให้กำลังซื้อในชนบทลดลง ขณะที่ไตรมาสสุดท้ายของปี ๒๕๖๒ ค่าดัชนี SMESI มีค่าสูงกว่าค่าฐานที่ ๕๐ เนื่องจากเป็นช่วงเทศกาลท่องเที่ยวและ การใช้จ่ายใช้สอยรวมทั้งผลจากมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

สำหรับดัชนี SMESI ภาคการณ ๓ เดือนข้างหน้าเฉลี่ยในปี ๒๕๖๒ อยู่ที่ระดับ ๕๑.๕ เพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ย ๕๑.๑ ในปี ๒๕๖๑ แสดงถึงความเชื่อมั่นของ SME ต่อแนวโน้มการดำเนินธุรกิจในอนาคตเพิ่มขึ้นมากกว่าปีก่อน

(๔) จำนวนและการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี ๒๕๖๒

ในปี ๒๕๖๒ มีจำนวน MSME ตามนิยามใหม่จำนวน ๓,๑๐๕,๐๙๖ ราย ขยายตัวจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๑.๑ โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙๙.๕ ของจำนวนวิสาหกิจทั่วประเทศ ซึ่งเมื่อจำแนก MSME ตามประเภทการจัดตั้ง พบว่า เป็นนิติบุคคลจำนวน ๗๓๓,๓๓๔ ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๓.๖ เป็นกิจการส่วนบุคคลและอื่นๆ จำนวน ๒,๒๘๖,๓๒๖ ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๗๓.๖ และวิสาหกิจชุมชนจำนวน ๘๕,๔๓๖ ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒.๘

เมื่อจำแนกตามกลุ่มธุรกิจ พบว่า MSME อยู่ในภาคการค้ามากที่สุด มีจำนวน ๑,๒๘๐,๗๔๑ ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๑.๓ และเมื่อจำแนกตามสาขาธุรกิจ พบว่า ธุรกิจขายปลีก ยกเว้นยานยนต์และจักรยานยนต์ มีจำนวน MSME มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๙.๐ รองลงมาคือสาขาธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม และ สาขากิจกรรมการบริการอื่นๆ ส่วนบุคคล คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๐.๘ และ ๖.๗ ตามลำดับ

สำหรับ MSME นิติบุคคลที่จัดตั้งกิจการใหม่ในปี ๒๕๖๒ มีจำนวนทั้งสิ้น ๗๐,๐๒๖ ราย ขณะที่มีการยกเลิกกิจการในปี ๒๕๖๒ จำนวนทั้งสิ้น ๒๐,๙๐๓ ราย โดย MSME นิติบุคคลที่จัดตั้งกิจการใหม่สูงสุด คือ ธุรกิจการขนส่ง ยกเว้นยานยนต์และจักรยานยนต์ ขณะที่นิติบุคคลที่ยกเลิกกิจการสูงสุด คือ ธุรกิจการขนส่ง ยกเว้นยานยนต์และจักรยานยนต์

ในส่วนของการจ้างงานของ MSME นั้น พบว่า มีจำนวน ๑๒,๐๖๐,๓๖๙ คน ขยายตัวจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๓.๓ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๙.๕ ต่อการจ้างงานรวมทั้งประเทศ ซึ่งเมื่อจำแนกการจ้างงานของ MSME ตามประเภทการจัดตั้ง พบว่า เป็นการจ้างงานของนิติบุคคลจำนวน ๗,๐๑๗,๖๓๓ คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕๘.๒ การจ้างงานของกิจการส่วนบุคคลและอื่นๆ จำนวน ๕,๐๔๒,๗๓๖ ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๑.๘ และเมื่อจำแนกตามกลุ่มธุรกิจ พบว่า MSME มีการจ้างงานในภาคการบริการสูงสุด โดยเป็นการจ้างงานในสาขาธุรกิจการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘.๒ รองลงมา คือ สาขาธุรกิจการก่อสร้างอาคาร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔.๗

(๕) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) และมาตรการส่งเสริม MSME ให้สามารถเข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ที่ยื่นเสนอราคาในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐต่างๆ จำนวน ๖๑,๙๕๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘.๘ ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นนิติบุคคลทั้งหมด โดยปัญหาหรืออุปสรรคที่ MSME ไม่สามารถเข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ได้แก่ การเข้าไม่ถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารในระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดเตรียมเอกสารการวางหลักประกันทางการเงิน รายการเอกสารประกอบการยื่นเสนอราคามีจำนวนมาก และการให้ความสำคัญกับเกณฑ์การคัดเลือกที่พิจารณาราคาเป็นสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่ MSME จะขาดความสามารถในการแข่งขันด้านราคา เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกอบการรายใหญ่

ทั้งนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นของ MSME ในเดือนกันยายน ๒๕๖๓ พบว่า สิ่งที่ผู้ประกอบการต้องการให้ภาครัฐแก้ไขมากที่สุด ในประเด็นการเข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ได้แก่ การปรับขั้นตอนและกฎระเบียบให้เข้าถึงได้ง่าย การปรับหลักเกณฑ์การค้ำประกันสัญญา การเร่งการเบิกจ่ายให้เร็วขึ้น การปรับเกณฑ์ราคาจัดซื้อจัดจ้างให้สูงขึ้น การกระจายโครงการให้เข้าถึงกิจการรายใหม่ การให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนระเบียบวิธีการเข้าถึง และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง ตามลำดับ

(๖) ผลการสำรวจข้อมูลวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อม ปี ๒๕๖๒

จากการสำรวจผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อม ปี ๒๕๖๒ ในพื้นที่ ๕ จังหวัด ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ขอนแก่น สงขลา และ เชียงใหม่ จำนวน ๒,๐๕๘ ราย ซึ่งผลการสำรวจที่สำคัญพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยส่วนมากเป็นเพศหญิง โดยอยู่ในภาคการผลิตคิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖ ภาคการค้าคิดเป็นร้อยละ ๖๗.๗ และภาคการบริการคิดเป็นร้อยละ ๗๒.๑ ขณะที่รายจ่ายที่สูงที่สุดของผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อม คือรายจ่ายด้านค่าวัตถุดิบ และต้นทุนการผลิต

เมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจในปี ๒๕๕๐ และปี ๒๕๖๒ พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อม ทั้งในภาคการผลิต ภาคการค้า และภาคการบริการ มีรายได้เฉลี่ยต่อปีเพิ่มสูงขึ้น โดยผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดย่อมในภาคการผลิต มีรายได้เฉลี่ยต่อปีเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ ๓๐ จากรายได้เฉลี่ยในปี ๒๕๕๐ ขณะที่ผู้ประกอบการในภาคการค้าและภาคการบริการ มีรายได้เฉลี่ยต่อปีเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ ๕๐ จากรายได้เฉลี่ยในปี ๒๕๕๐

(๗) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) กับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙)

จากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙) ที่กำลังระบาดอย่างหนักในหลายๆ ประเทศทั่วโลก รวมทั้งไทยนั้น ส่งผลกระทบอย่างมากต่อ MSME ไทย ซึ่งสำนักงานฯ ได้ทำการประมาณการอัตราการขยายตัวของ GDP MSME ในปี ๒๕๖๓ อยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ ๐.๕ ถึงร้อยละ ๖.๒ โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐมิติ ได้แก่ MSME IO table และ Macroeconometric Model ในการวิเคราะห์แยกออกเป็นกรณีต่างๆ ตามระยะเวลาที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ภายในประเทศ

ผลกระทบดังกล่าวที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหมาย และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภค ทั้งในด้านการเว้นระยะห่างทางสังคม การคำนึงเรื่องความปลอดภัยและสุขอนามัยของสินค้าที่อุปโภคบริโภค การกำหนดพื้นที่และจำกัดการใช้พื้นที่ในสถานประกอบการ การลดการเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีการชุมนุมของผู้คนเป็นจำนวนมาก และพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ที่เพิ่มสูงขึ้นมาก สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการประกอบธุรกิจ และเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ประกอบการจะต้องปรับตัวและเตรียมพร้อมเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง

จากการสำรวจความเห็นของ MSME กว่า ๒,๗๐๐ ราย ในด้านการปรับตัวต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ พบว่า MSME มีแผนการปรับตัวทางธุรกิจคิดเป็นร้อยละ ๘๔.๘ ซึ่งส่วนใหญ่จะปรับตัวในด้านการลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น รองลงมาคือการพัฒนาคุณภาพสินค้าและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และการเพิ่มประเภทสินค้าและรูปแบบการให้บริการ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการขายในตลาดออนไลน์มากขึ้น ถึงแม้ว่า MSME คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๔ จะยังไม่มีช่องทางการขายผ่านทางออนไลน์ แต่กลับพบว่า MSME ที่มีช่องทางการขายสินค้าออนไลน์นั้น สามารถรับชำระเงินออนไลน์ได้ (โอนเงิน/พร้อมเพย์/อื่นๆ) คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๓ โดยช่องทางการขายที่ดีที่สุดคือ Facebook Line และ Website ตามลำดับ กลุ่มธุรกิจที่ขายผ่านทางออนไลน์ดีที่สุดคือ กลุ่มธุรกิจร้านอาหาร นอกจากนี้ ยังพบว่า สิ่งที่ MSME ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือในการขายสินค้าออนไลน์มากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมทักษะในการทำตลาดออนไลน์ การสนับสนุนต้นทุนขนส่งสินค้า และ การประชาสัมพันธ์สินค้าออนไลน์ท้องถิ่นตามลำดับ

สำหรับมาตรการช่วยเหลือโดยตรงต่อธุรกิจ MSME ที่มีความต้องการแต่ยังไม่สามารถเข้าถึงได้มากที่สุด ได้แก่ มาตรการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ มาตรการพักชำระหนี้ มาตรการลดหย่อนภาษีและยกเว้นภาษี และเงินกู้ฉุกเฉิน ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรักษาสภาพคล่องของกิจการซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-๑๙ ทั้งนี้ ปัญหาที่สำคัญที่ทำให้ MSME ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ได้แก่ การขาดหลักประกันหรือมีหลักประกันไม่เพียงพอ ปัญหาด้านประวัติการชำระหนี้ที่ผ่านมา และการขาดเอกสารหลักฐานแสดงรายได้

๔.๓ การเผยแพร่ และการใช้ประโยชน์จากรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี ๒๕๖๓

สำนักงานฯ ได้นำเสนอรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี ๒๕๖๓ เพื่อทราบต่อคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

ทั้งนี้ ยังได้เผยแพร่รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง บนเว็บไซต์ของสำนักงานฯ และได้ดำเนินการจัดส่งรายงานสถานการณ์ฯ ให้กับ ๕๗๓ หน่วยงาน ประกอบด้วย

(๑) กระทรวง/หน่วยงานในสังกัดกระทรวง	จำนวน	๙๐ หน่วยงาน
(๒) หน่วยงาน/ธนาคาร/เอกชน	จำนวน	๓๔ หน่วยงาน
(๓) มหาวิทยาลัยต่างๆ	จำนวน	๖๘ หน่วยงาน
(๔) หอการค้าจังหวัด	จำนวน	๗๖ หน่วยงาน
(๕) ผู้ว่าราชการจังหวัด	จำนวน	๗๗ หน่วยงาน
(๖) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	จำนวน	๗๖ หน่วยงาน
(๗) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด	จำนวน	๗๖ หน่วยงาน
(๘) สำนักงานแรงงานจังหวัด	จำนวน	๗๖ หน่วยงาน
รวมทั้งสิ้น		๕๗๓ หน่วยงาน

สำนักงานฯ ได้ดำเนินการประมวลผลความพึงพอใจของผู้ใช้รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี ๒๕๖๓ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ภาพรวมของการใช้ประโยชน์จากรายงานสถานการณ์ฯ พบว่า มีการนำไปใช้ประโยชน์ร้อยละ ๙๒.๘ และนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุดในการจัดทำนโยบาย และ/หรือยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริม SME คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๐ รองลงมา คือ นำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดมาตรการ หรือแผนงาน/โครงการ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๗

ด้านความพึงพอใจต่อภาพรวมของรายงานสถานการณ์ฯ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๔ โดยพบว่า บทที่ ๑ ผลผลิตสัมพัทธ์รวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ในขณะที่บทที่ ๗ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) กับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด สำหรับรูปแบบในการรับรายงานสถานการณ์ฯ ฉบับต่อไปนั้น พบว่า มีความต้องการรับผ่านการดาวน์โหลดลิงก์หรือสแกนจาก QR Code มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๔๑.๘ รองลงมา คือ ต้องการรับเป็นรูปเล่มคิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔

๔.๔ สถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในช่วง ๘ เดือนแรก (มกราคม – กันยายน) ของปี ๒๕๖๓

มูลค่า GDP MSME ในไตรมาสที่สามของปี ๒๕๖๓ ปรับตัวลดลงร้อยละ ๙.๓ ปรับตัวดีขึ้นกว่าในไตรมาสก่อนที่ลดลงถึงร้อยละ ๑๗.๑ โดยมีมูลค่า ๑,๓๑๘,๐๓๗.๑ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนต่อ GDP รวมทั้งประเทศเท่ากับร้อยละ ๓๔.๑ ส่งผลให้ภาพรวมในช่วง ๙ เดือนแรกของปี ๒๕๖๓ GDP MSME ปรับตัวลดลงร้อยละ ๙.๗ คิดเป็นสัดส่วนต่อ GDP รวมทั้งประเทศเท่ากับร้อยละ ๓๔.๐

สำหรับสถานการณ์ของ MSME ในไตรมาสสุดท้ายของปี ๒๕๖๓ คาดว่าธุรกิจในการค้าและการบริการจะสามารถฟื้นตัวเร่งขึ้นกว่าไตรมาสที่สาม โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากมาตรการภาครัฐในการกระตุ้นการท่องเที่ยวและการใช้จ่าย ได้แก่ โครงการคนละครึ่ง โครงการช้อปดีมีคืน โครงการเที่ยวปันสุข และ มาตรการเพิ่มวันหยุดพิเศษ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ เช่น การจัดโปรโมชั่นของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ และร้านค้าต่างๆ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว สำนักงานฯ จึงปรับประมาณการเศรษฐกิจของ MSME ในปี ๒๕๖๓ อยู่ระหว่างลดลงร้อยละ ๘.๐ ถึงร้อยละ ๘.๕ จากที่เคยประมาณการไว้เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๖๓ ว่าจะลดลงอยู่ระหว่างร้อยละ ๙.๐ ถึง ๙.๕

สำหรับมูลค่าการส่งออกของ MSME ในช่วง ๙ เดือนแรกของปี ๒๕๖๓ มีมูลค่า ๖๒๑,๔๘๔.๖ ล้านบาท ปรับตัวลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๑๘.๘ แต่เมื่ออยู่ในรูปดอลลาร์สหรัฐ จะมีมูลค่า ๑๙,๙๓๙.๙ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ปรับตัวลดลงร้อยละ ๑๘.๖ โดย MSME มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกต่อการส่งออกรวมคิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕ และเมื่อจำแนกตามตลาดส่งออกหลักของ MSME พบว่า มูลค่าการส่งออกปรับตัวลดลงในเกือบทุกตลาด มีเพียงตลาดสหรัฐอเมริกาที่ขยายตัวได้ร้อยละ ๓๑.๑ ขณะที่สินค้าส่งออกของ MSME ที่ยังขยายตัวได้ คือ สินค้าในกลุ่มผลไม้สด กลุ่มอุปกรณ์ไฟฟ้าและส่วนประกอบ และกลุ่มยานยนต์และส่วนประกอบ ที่ขยายตัวร้อยละ ๔.๙ ๒๒.๑ และ ๑.๗ ตามลำดับ

ในส่วนของดัชนีความเชื่อมั่นของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMESI) เฉลี่ยในช่วง ๙ เดือนแรก (มกราคม – กันยายน) ของปี ๒๕๖๓ มีค่าเท่ากับ ๔๒.๕ ลดลงจากค่าเฉลี่ย ๔๖.๑ ในช่วงเดียวกันของปีก่อน สาเหตุหลักมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙) โดยดัชนี SMESI ลดลงต่ำที่สุดในเดือนเมษายน ซึ่งสอดคล้องกับช่วงระยะเวลาการใช้มาตรการล็อกดาวน์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดฯ ซึ่งได้ผลดีจนนำไปสู่การผ่อนคลายมาตรการดังกล่าวในระยะต่อมา ทำให้ SMESI เริ่มปรับตัวสูงขึ้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม จนกระทั่งมีค่าสูงกว่าค่าฐานที่ ๕๐ ต่อเนื่องตั้งแต่เดือนกรกฎาคมจนถึงเดือนกันยายน ในขณะที่ดัชนี SMESI คาดการณ์ ๓ เดือนข้างหน้าเฉลี่ย ๙ เดือนแรกของปี ๒๕๖๓ อยู่ที่ระดับ ๕๒.๒ สะท้อนถึงความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการต่อการดำเนินธุรกิจยังคงอยู่ในเกณฑ์ดี เป็นผลมาจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดฯ ที่ได้ผลดี ทำให้ประชาชนมีความมั่นใจที่จะออกมาใช้จ่ายและเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น รวมทั้งผลจากมาตรการต่างๆ ของภาครัฐที่ช่วยกระตุ้นการใช้จ่ายและการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งในรูปแบบของเงินอุดหนุนและรูปแบบของการลดหย่อนภาษี หรือสิทธิพิเศษต่างๆ

สำหรับการจดทะเบียนนิติบุคคลที่จัดตั้งใหม่ในช่วง ๙ เดือนแรกของปี ๒๕๖๓ มีจำนวน ๕๐,๑๗๘ ราย ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๑๒.๙ ในขณะที่มีกิจการยกเลิกจำนวน ๑๐,๓๙๓ ราย ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๑๔.๕

๕. ข้อเสนอของส่วนราชการ

เพื่อทราบรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓
จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวีระพงศ์ มาลัย)

ผู้อำนวยการ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๙๘ ๓๐๔๖

โทรสาร ๐ ๒๒๙๘ ๓๒๕๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ nattakrit@sme.go.th